

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

октомври 2022 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јули – септември 2022 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2022 година). Со тоа ќе се утврди колку соодветствува тековната состојба во економијата со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите оценки за идниот раст на глобалната економија се понеповолни, особено за 2023 година¹, како одраз на продолжениот воен конфликт во Украина и енергетската криза во еврозоната, рестриктивните монетарни политики, намалената доверба и куповна моќ на населението. Притоа, **ризиците околу проекциите за глобалниот раст се надолни** и главно се поврзани со евентуално посилните негативни ефекти од намалените испораки на енергенти од Русија кон Европа, како и со евентуално повисоките цени на енергентите и храната, високата задолженост на брзорастечките земји и послабиот раст на Кина. Во однос на **еврозоната**, како наш главен трговски партнер, показателите од анкетните истражувања на економските субјекти од септември упатуваат на значително забавување на годишниот раст на економската активност во третиот квартал. Наспроти тоа, движењата на пазарот на труд и понатаму се поволни, при просечна стапка на невработеност во јули – август на историски најниското ниво од 6,6%². Инфлацијата во еврозоната во септември за првпат достигна двоцифрена стапка од 10% на годишна основа (9,1% во август), при засилен раст на цените на сите компоненти. Оттука, пазарните очекувања упатуваат на продолжување на рестриктивната монетарна политика од страна на ЕЦБ во идниот период, така што најновите оценки за **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност се ревидирани нагоре, особено за 2023 година.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, оцените за 2022 и 2023 година за **странската ефективна побарувачка** се ревидирани надолу во однос на априлските проекции, особено за 2023 година, додека кај **странската ефективна инфлација** се ревидирани во нагорна насока. Од аспект на **девизниот курс евро / САД-долар**, тековно се очекува значително поголема апрецијација на САД-доларот во 2022 година и мала апрецијација, наместо депрецијација во 2023 година во споредба со априлските оценки. **Очекувањата за цените на примарните производи на светските берзи, изразени во евра, се ревидирани претежно надолу за 2022 и 2023 година во однос на априлските проекции.** Движењата и оцените за цените на примарните производи сè уште се исклучително променливи и под силно влијание на случувањата поврзани со руско-украинскиот воен конфликт, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз глобалната и домашната економија, пред сè на краток рок.

Најновите показатели од домашната економија упатуваат на макроекономска слика којашто главно е во согласност со априлските проекции, но во одделни сегменти има отстапувања, пред сè под влијание на промените во надворешното окружување. Согласно со објавените проценети податоци од ДЗС, во вториот квартал од 2022 година БДП оствари реален раст од 2,8% на годишна основа (2,4% во претходниот квартал), што претставува натамошен раст на домашната економија, во согласност со проекцијата за овој квартал при априлскиот циклус. Високофреквентните податоци за периодот јули – август 2022

¹ Според извештајот за економските изгледи на ОЕЦД, септември 2022 година.

² Се однесува на периодот од април 1998 година, од кога се објавуваат месечните податоци за стапката на невработеност во еврозоната.

година главно упатуваат на забавување на растот на економската активност во третиот квартал од годината, под влијание на неповолните ефекти од војната во Украина врз цените и снабдувањето, како и при изразена променливост и неизвесност на надворешните економски и финансиски услови. Така, во овој период се забележува значително забавување на реалниот годишен раст на прометот во вкупната трговија, годишната промена кај индустриското производство навлезе во негативната зона, а активноста во градежништвото бележи натамошни негативни движења. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, годишната стапка на инфлација во третиот квартал на 2022 година изнесува 17,2% и е повисока во однос на последните проекции.** Инфлацијата и натаму произлегува од фактори на страната на понудата, односно на порастот на увозните цени на храната и енергијата, вклучително и на домашната цена на електрична и топлинска енергија, коишто се под влијание на случувањата на глобалниот пазар на енергија. Нивниот подолготраен и посилен раст создава преносни ефекти и врз цените на останатите производи и услуги. Ревизиите во однос на очекуваните движења кај надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата се претежно во нагорна насока, што заедно со повисоките инфлациски остварувања, создава нагорни ризици во однос на проектираната стапка на инфлација за оваа година. Во услови на значителни осцилации во движењето на светските цени на примарните производи, предизвикани главно од војната во Украина и санкциите кон Русија, нивното движење е променливо и тешко предвидливо, со што неизвесноста во однос на идните движења на цените и понатаму е исклучително нагласена.

Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона, а нивниот раст во третиот квартал е над проектираниот. Расположливите податоци за надворешниот сектор упатуваат на трговски дефицит во периодот јули – август којшто е повисок од очекуваниот за третиот квартал од годината. Податоците за менувачкото работење заклучно со септември 2022 година укажуваат на повисоки нето-приливи од приватните трансфери од очекуваните за третиот квартал од 2022 година, според априлската проекција.

Во однос на **движењата во монетарниот сектор**, вкупните **депозити** во август се зголемија за 1,2% на месечна основа. Зголемувањето во најголем дел произлегува од растот на депозитите на претпријатијата, при помал позитивен придонес и на депозитите на домаќинствата и останатите сектори. Од валутен аспект, зголемување се забележува кај депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при мал негативен придонес на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во август 2022 година се повисоки за 1,4%, при проектиран годишен раст за третиот квартал од 4,7%. **Вкупните кредити** на приватниот сектор во август забележаа мал месечен пад од 0,3%. Кредитите на претпријатијата придонесуваат кон месечниот пад на вкупните кредити, додека кредитите на домаќинствата имаат мал позитивен придонес. Според валутната структура, пад бележат кредитите во домашна валута, при умерен раст на кредитите во странска валута. На годишна основа, растот на вкупните кредити во август изнесува 9,7%, при проектиран раст за третиот квартал од 2022 година од 8,8%, согласно со априлската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – август 2022 година е остварен дефицит од 11.130 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, а во помал дел и со задолжување на државата на домашниот пазар на хартии од вредност. Остварениот буџетски дефицит за јануари – август 2022 година претставува 26% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2022 година.

Последните макроекономски показатели и понатаму упатуваат на остварување на ризиците во одредени сегменти од економијата, што создава понеповолен макроекономски амбиент за спроведување на монетарната политика. Растот кај домашните цени продолжува и во септември и е над проектираниот, а

придвижувањата се исклучиво поради прехранбената и енергетската компонента. Увозните цени, пред сè на енергијата и храната и натаму растат посилно од очекуваното и во најголем дел придонесуваат за домашната инфлација, но влијаат и врз инфлациските очекувања. Иако продолжуваат надолните ревизии на очекувањата за раст кај дел од цените на храната, сепак ревизиите за идниот раст на увозните цени се главно нагорни, што заедно со повисоките инфлациски остварувања, создава нагорни ризици во однос на проектираната стапка на инфлација. Секако, неизвесноста од идната динамика на цените на примарните производи на берзите сè уште е нагласена поради воените случувања во Украина. Во однос на економскиот раст, остварувањата во вториот квартал од 2022 година се во согласност со проектираните. Сепак, расположливите високофреквентни податоци за домашната економска активност во третиот квартал се неповолни и упатуваат на забавување на растот, во согласност со постојаните надолни ревизии на странската побарувачка поради ефектите од воениот конфликт во Украина и сè поголемата енергетска криза. Девизните резерви сè уште се на соодветно ниво и во сигурната зона, при поволни движења на девизниот пазар во третиот квартал и значителен прилив на девизи на менувачкиот пазар. Во монетарниот сектор, кредитната активност и натаму е солидна и над проекциите, додека динамиката на раст на вкупните депозити е поумерена во споредба со очекувањата.

Позитивни поместувања на менувачкиот пазар

Анализата на промените во платнобилансната позиција во 2022 година укажува на значително закрепнување на нето приливите врз основа на дознаки, по силниот пад во 2020 година поради мерките за спречување на ширењето на ковид-19 и ограниченото движење на населението. Веќе во 2021 година тие го надминаа пред-пандемското ниво и продолжија и понатаму да растат со динамични стапки на раст. Постепеното закрепнување на економската активност, како и укинувањето на рестрикциите во меѓународното движење, позитивно влијаат врз менувачкиот пазар, зголемувајќи го девизниот потенцијал на земјата. Така, нето-откупот на менувачкиот пазар, како показател за динамиката на дознаките, во периодот јануари – септември 2022 година е за 34,6% повисок во однос на истиот период од претходната година. Со тоа, оваа компонента претставува значајна поддршка на расположливиот доход и на платнобилансната позиција на домашната економија.

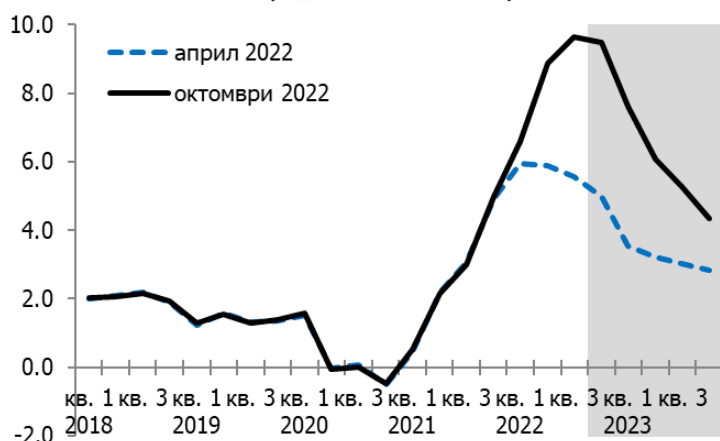
Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите оценки за **странската ефективна побарувачка** е извршена надолна ревизија на оцените за целиот период на проекции, а особено за 2023 година. Имено, сега се очекува дека растот ќе изнесува 2,4% во 2022 година и 0,3% во 2023 година, наспроти 2,9% и 2,8%, соодветно во април. Ваквите корекции во најголем дел се должат на очекувањата за пониска економска активност на Германија, особено во 2023 година³.

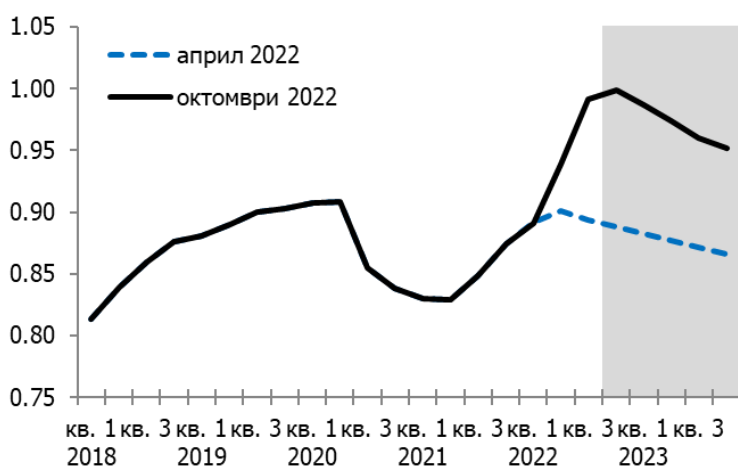
Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Од друга страна, кај **странската инфлација** оцените се ревидирани во нагорна насока, при што тековно се очекува раст од 9,1% и 6% во 2022 и 2023 година, соодветно (5,7% и 3,2%, соодветно во април). Ревизиите се должат на очекувањата за повисока инфлација кај сите наши увозни партнери, при што најголем придонес за двете години во просек имаат Германија и земјите од регионот (Србија, Хрватска и Словенија).

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во однос на **девизниот курс евро/САД-долар**, најновите оценки упатуваат на значително поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото во 2022 година и мала апрецијација, наместо очекуваната мала депрецијација во 2023 година според априлските проекции. Ваквите поместувања во најголем дел се одраз на загриженоста на инвеститорите од рецесија во еврозоната заради енергетската криза, порестриktivната монетарна политика во САД во однос на ЕЦБ, како и на зголемената побарувачка за САД-доларот во услови на зголемени глобални ризици.

³ Проектиран раст на Германија од 1,6% во 2022 и пад од 0,5% во 2023 година, наспроти раст од 2,5% и 2,6% во 2022 и 2023 година, соодветно во април.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

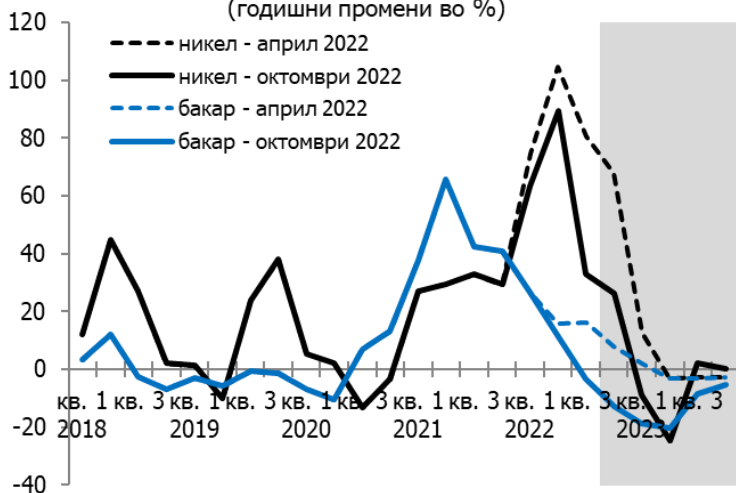

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Кај **цената на нафтата⁴** изразена во евра, очекувањата за значителното зајакнување на вредноста на САД-доларот во однос на еврото придонесува за нагорните ревизии (поголем раст) во 2022 година, при изгледи за помала побарувачка поради зголемените ризици од глобална рецесија. Од друга страна, за 2023 година се очекува поголем пад на цената на нафтата во однос на проектираниот во април.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Во однос на **цените на металите**, ревизиите се надолни, при што тековно се очекува значително помал раст на цените на бакарот и никелот во 2022 година во однос на оценките во април, како и пад, наместо минимален раст на цената на никелот, а поголем пад кај цената на бакарот во 2023 година. Ваквите движења кај бакарот се резултат на загриженоста за намалена побарувачка и зголеменото ниво на залихи, додека кај никелот, надолната корекција главно се должи на зголемената понуда на никел (зголемено производство во Индонезија).

⁴ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

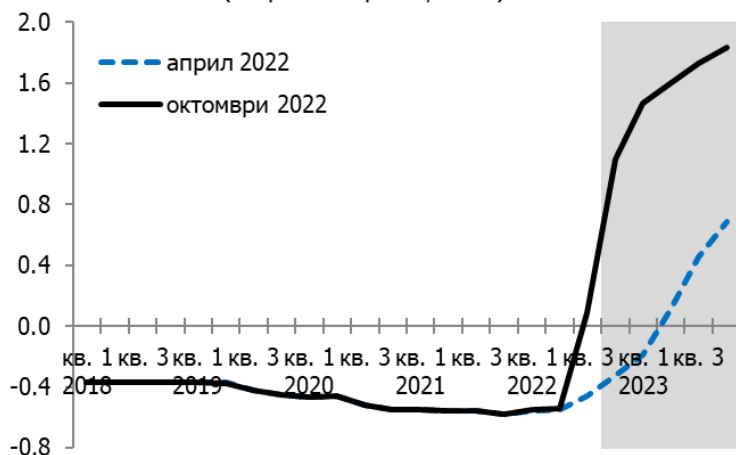
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Оцените за растот на **цените на прехранбените производи** за 2022 година се ревидирани во различна насока во споредба со април. Така, за 2022 година се очекува поголем раст на цената на пченката, што се должи на очекувањата за помало производство во Европа и САД, а помал раст кај пченицата, во најголема мера поради изгледите за поголемо производство во повеќе поголеми земји (Канада, Кина, Руската Федерација и САД) и повторно воспоставениот извоз од Украина. За 2023 година, кај двата производи се очекува пад, но помал од предвидениот во април.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

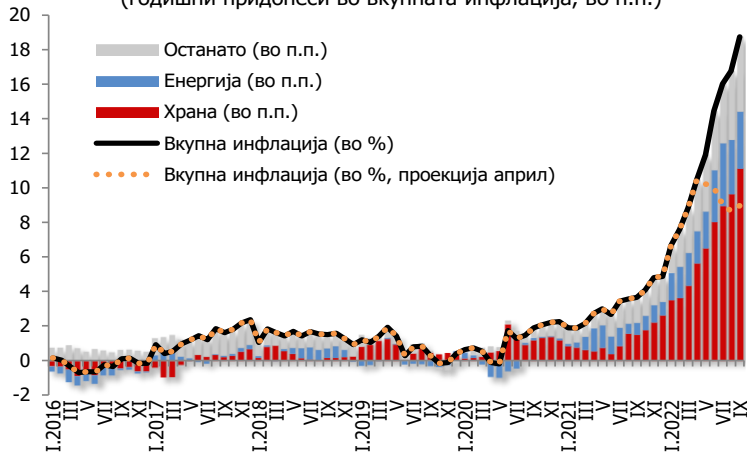
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај едномесечниот ЕУРИБОР, ревизиите се нагорни за целиот период на проекции, особено за 2023 година, при што сега се очекува дека во 2022 година тој ќе изнесува околу 0% во просек (-0,47% во април), а во 2023 година просечното ниво ќе достигне 1,66% (0,27% во април). Ваквите движења се во согласност со постепената нормализација на монетарната политика од страна на ЕЦБ, при што се очекува понатамошно зголемување на каматните стапки и во текот на четвртиот квартал од годината.

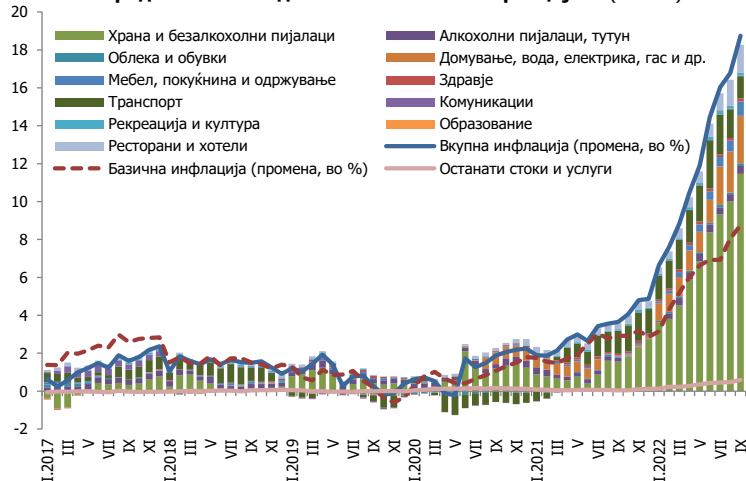
Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во септември 2022 година, **домашните потрошувачки цени се зголемија за 1,6% на месечна основа (1,3% во претходниот месец)**, главно како резултат на повисоките цени кај прехранбената компонента на инфлацијата, при минимален позитивен придонес од енергетската и базичната компонента. Растот на **цените на храната** пред сè е резултат на зголемувањето на цените во категориите „млеко, сирење и јајца“, „леб и житни производи“ и на месото, и покрај преземените мерки за ублажување на ценовните притисоци поврзани со ограничувањето на трговските маржи кај дел од овие производи, ограничување на извозот на пченица и брашно и укинување на царината за увоз на млеко и павлака⁵. Од друга страна, цените на маслата се намалуваат и во септември, при постојан пад на цените на светските берзи неколку месеци по ред, во услови на натамошен бесцарински увоз на масло за јадење од сончоглед⁶.

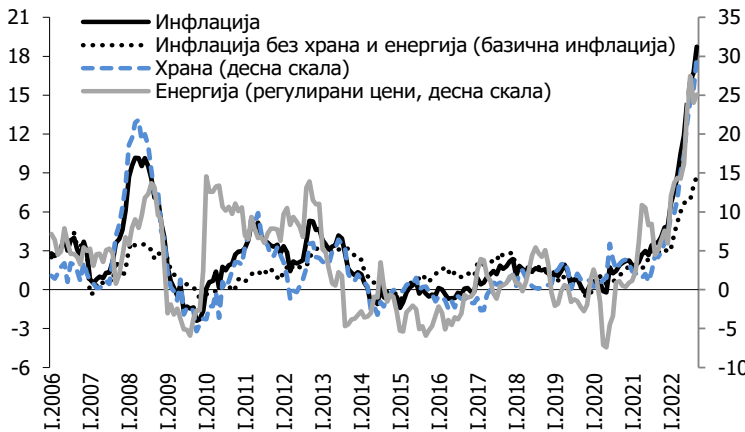
Цените на енергијата забележаа месечен раст од 1,3%, по падот од 2,7% во претходниот месец, како резултат на зголемените цени на цврстите горива, во однос на кои беше донесена и мерка за ограничување на извозот на огревно дрво и пелети⁷. Растот на цените кај енергетската компонента е ублажен со натамошниот пад на цените на нафтените деривати, иако е послаб, во услови на

⁵ Со Одлуката за посебни услови за трговија на одделни стоки, донесена на 14 јуни 2022 година, Владата на РСМ ја определи највисоката трговска маржа на основните прехранбени производи во трговијата на големо и мало, којашто првично беше со важност до 30 септември, а потоа се одлучи да се продолжи нејзината примена до крајот на годината. Согласно со Одлуката, за бел леб (сечен на парчиња или цел), за бел шеќер и за сончогледово масло за јадење, со исклучок на ладно цеденото, се утврдува трговска маржа во висина до 5% во трговијата на големо и до 5% во трговијата на мало, додека за брашно од пченица (тип 400 и тип 500), за макарони и шпагети од тврда пченица, македонски бел ориз, трајно кравјо млеко со масленост од 2,8%, 3,2% и 3,5% и јајца од кокошка, за сите трговски друштва и трговци поединци коишто учествуваат во трговскиот ланец, се утврдува трговска маржа во висина до 10% во трговијата на големо и до 10% во трговијата на мало. На 20 јули Владата донесе одлука да се ограничи извозот на пченица и наполица и брашно од пченица и наполица до крајот на годината, со цел да се спречат сериозни нарушувања на пазарот во земјата кај овие основни прехранбени производи. Исто така, на 30 август беше донесена одлука за укинување на царинските стапки од 20% и 15% за млеко и павлака (неконцентрирани и без додаден шеќер или други материји за засладување со содржина на маснотија по маса што надминува 21%, но не надминува 45% и неконцентрирани и без додаден шеќер со содржина на маснотија по маса што надминува 10%, но не надминува 45% во амбалажа, чија нето-маса не надминува 2,5 килограми, соодветно), со важност до крајот на годината.

⁶ Владата на РСМ, на 20 јули 2022 година, донесе одлука да се продолжи со примената на мерката за бесцарински увоз на масло за јадење од сончоглед до крајот на годината, којашто претходно важеше до 31 мај.

⁷ Владата на РСМ, на 20 јули 2022 година, донесе одлука за ограничување на извозот на огревно дрво и пелети до крајот на годината, со цел да се спречат и да се избегнат последиците предизвикани од зголемувањето побарувачка на населението за огревно дрво, предизвикана од глобалната енергетска криза.

Инфлација и цени на храната и енергијата (годишни промени, во %)

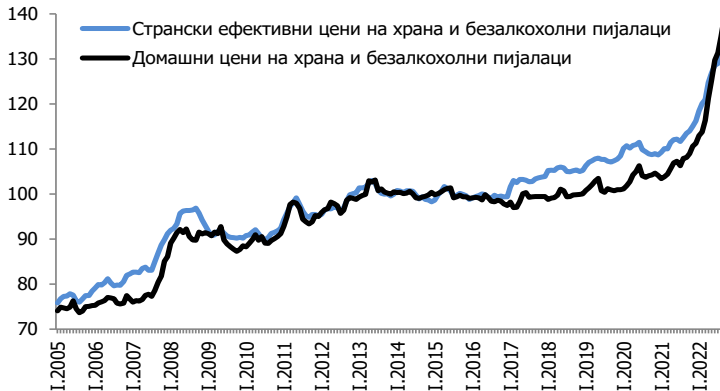

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

натамошен надолен тренд на цената на суровата нафта на светските берзи.

Базичната инфлација во септември изнесува само 0,2% на месечна основа, што претставува значително забавување во споредба со месечното зголемување во август (1,1%). Структурно гледано, ефектот од зголемените цени на угостителските услуги и производите и услугите за лична хигиена, речиси во целост е неутрализиран со пониските цени на воздушниот сообраќај и туристичките аранжмани (делумно поради сезонски ефекти).

Странски ефективни* и домашни цени на храна и безалкохолни пијалаци (индекси, 2015=100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Годишната стапка на инфлација во септември изнесува 18,7% (16,8% во август), при двоцифрен и забрзан раст на цените кај прехранбената и енергетската компонента. Најголем придонес кон годишната стапка на инфлација имаат зголемените цени на храната, посебно на лебот и житните производи. Во однос на енергентите, растот произлегува од зголемените цени на електричната енергија за домаќинствата (во јануари и јули годинава⁸), надолнет од порастот на цените на нафтените деривати, а во помала мера и од повисоките цени на останатите горива. Остварената годишна стапка на инфлација во септември е над проектираната стапка од априлскиот циклус проекции, во услови на главно нагорни отстапувања и кај цените на надворешните влезни претпоставки, што укажува на изразена непредвидливост во однос на очекуваната динамика на светските цени на примарните производи. Оттука, отстапувањето е најизразено кај енергетската и прехранбената компонента.

Базичната стапка на инфлација во септември изнесува 8,8% на годишна

⁸ Согласно со одлуките на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ (РКЕ), цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје е зголемена за 9,48% во јануари и во просек за 9,9% во јули 2022 година (ниската тарифа за 8,8%, а високата тарифа во просек за 10,4%). Имено, од 1 јули РКЕ за првпат воведо скалесто тарифирање за потрошувачката во високата тарифа, односно воведо модел со 4 блок-тарифи. Во однос на дотогашната единствена висока тарифа, цената на електрична енергија за блок 1 е повисока за 5,5%, блок 2 за 10,3%, блок 3 за 18,3% и блок 4 за 138,7% (<https://www.erc.org.mk/>).

основа (8% во претходниот месец), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на услугите во ресторани и хотели, надополнет од цените на безалкохолните пијалаци, тутунот, производите за лична хигиена и за рутинско одржување на домаќинствата и цените на патниот сообраќај.

Во однос на очекуваните движења на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се претежно во нагорна насока, односно направена е нагорна ревизија на растот на странската ефективна инфлација, на цените на нафтата и на пченката, а надолна ревизија има кај растот на цената на пченицата. **Со оглед на ваквите ревизии и на преносните ефекти од посилниот раст на увозните цени врз инфлацијата остварена досега, ризиците за очекуваната стапка на инфлација за оваа година се нагорни.** Притоа, и понатаму е нагласена високата неизвесност во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, при неизвесни економски ефекти од актуелниот воен конфликт во Украина и санкциите кон Русија.

Во јули 2022 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата достигна 11,5% (10,9% во претходниот месец). За годишниот раст на платите и натаму главно придонесува зголемувањето на минималната плата од 18,5% во март 2022 година, согласно со последните законски измени⁹. Притоа, годишен раст на платите во јули има кај сите дејности, а највисок раст, како и во претходните месеци, е забележан кај дејноста „хотели и ресторани“.

⁹ Согласно со последните законски измени и дополнувања за растот на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 41/22) од март 2022 година беше извршено вонредно зголемување на минималната нето-плата за 2806 денари, согласно со постигнатиот тристран договор помеѓу Владата, синдикатите и работодавачите, каде што државата ќе го субвенционира делот врзан за придонесите (од март 2022 до декември 2022 година во износ 1197 денари за секој месец). Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2022 година до февруари 2023 година изнесува 26.422 денари (претходно 22.146 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 18.000 денари (претходно 15.194 денари). Исто така, со последните измени и дополнувања е утврдена и нова методологија со која минималната плата ќе се усогласува во следниот период, односно од март 2023 година, односно со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Покрај тоа, дефинирано е дека минималната плата не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

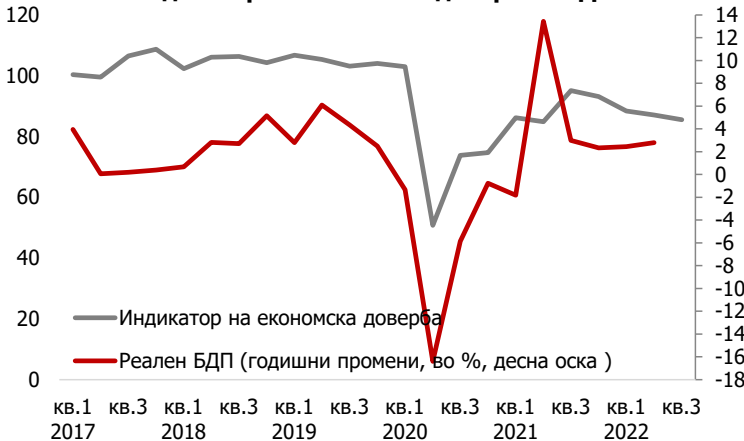
Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

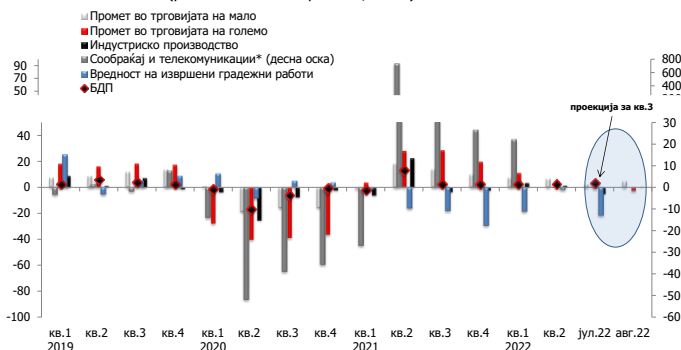
При раст на трошоците на животот на годишно ниво, **реалната нето-плата во јули забележа намалување од 3,9% на годишна основа** (пад од 3,1% во претходниот месец).

Остварената номинална и реална годишна промена на платите во јули 2022 година (од 11,5% и -3,1%, соодветно) главно соодветствува и е во иста насока со стапките коишто беа очекувани за третиот квартал во рамките на априлската проекција, но се забележува отстапување во однос на интензитетот на промената.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот јули – август 2022 година главно упатуваат на забавување на растот на економската активност во третиот квартал од годината. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹⁰, резултатите од анкетните истражувања за третиот квартал од годината упатуваат на понеповолни согледувања во однос на третиот квартал од 2021 година, а исто така согледувањата се малку понеповолни и во однос на претходниот квартал. Понеповолните согледувања на економските субјекти главно може да се поврзат со војната во Украина, подолготрајното опстојување на високите нивоа на инфлација, како и затегнувањето на финансиските услови.

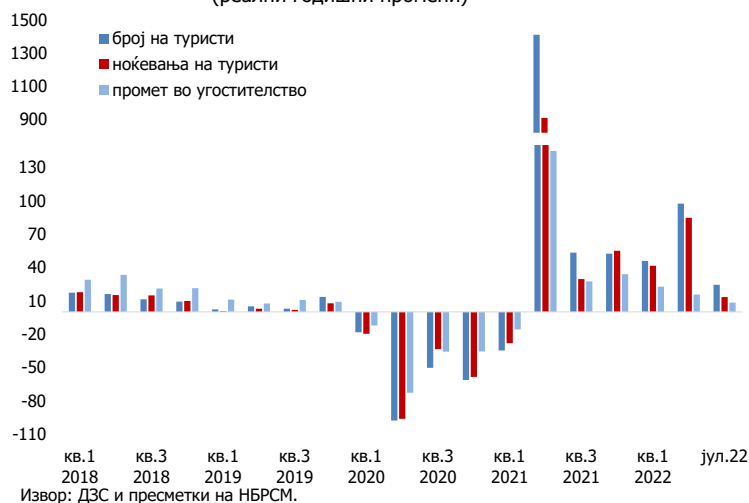
¹⁰ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Економски сектори (реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за угостителството (реални годишни промени)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

	2019				2020				2021				2022					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	мај	јун	јул	авг.
	<i>реални годишни промени во %</i>																	
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	2.4	2.8	-	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.3	-3.5	-2.3	3.4	1.3	8.5	-0.2	-5.0	0.2
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-11.1	-1.2	-7.3	4.3	-12.9	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.9	-26.0	15.2	-4.1	14.1	8.2	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-15.2	5.1	-11.3	-9.5	-2.2	-26.3	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	9.7	4.0	1.9	3.0	0.3	0.7
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	7.6	6.7	6.9	4.3	2.1	4.6
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	11.0	2.4	-2.3	3.3	-0.7	-2.8

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со додатоци на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021 и 2022 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2020 година се претходни, а за БДП во 2021 и 2022 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Во периодот јули – август 2022 година, **прометот во вкупната трговија** бележи мал реален годишен раст, значително побавен во споредба со растот во претходниот квартал, при забавување на растот кај трговијата на мало и мал раст кај трговијата со моторни возила, при мал пад кај трговијата на големо.

Кај **угостителството** во јули се забележуваат солидни годишни стапки на раст кај вкупниот број туристи, ноќевањата и вкупниот промет, но значително побавно во однос на растот во претходниот квартал.

Во периодот јули – август 2022 година **индустриското производство** забележа реален годишен пад од 2,5%, наспроти малиот раст во претходниот квартал. Падот на индустријата е резултат на негативниот придонес на преработувачката индустрија и енергетскиот сектор, додека рударството има мал позитивен придонес. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем негативен придонес се забележува кај дел од традиционалните дејности, како што се производството на метали и на фабрикувани метални производи, како и производството на прехранбени производи и производството на тутунски производи. Од друга страна, најголем позитивен придонес се забележува кај дел од дејностите во кои се активни поголемите странски извозни капацитети, како што се производството на машини и уреди и производството на електрична опрема, додека кај традиционалните дејности највисок позитивен придонес има производството на текстил.

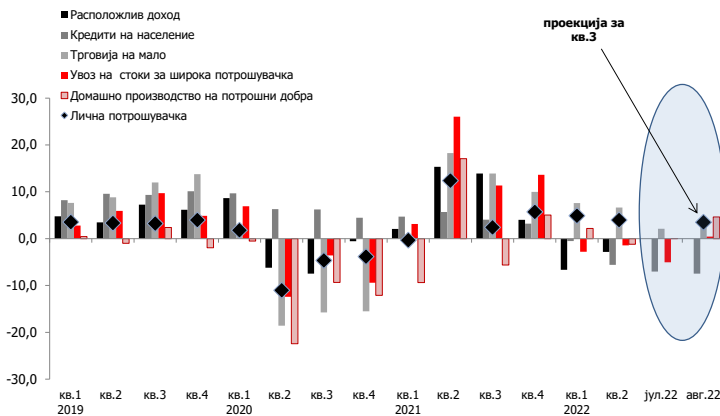
Во јули **вредноста на извршените градежни работи** на годишна основа бележи значително подлабок пад во однос на падот во претходниот квартал, во целост како резултат на високиот пад кај нискоградбата, додека високоградбата бележи раст.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така главно упатуваат на забавување на растот во третиот квартал на 2022 година, под влијание на неповолните ефекти од војната во Украина врз цените и снабдувањето, како и при изразена променливост и неизвесност на

надворешните економски и финансиски услови. Притоа, беа донесени дополнителни економски мерки за заштита на животниот стандард и ликвидноста на компаниите¹¹, во услови на започната нормализација на монетарната политика под влијание на сè повисоките инфлациски очекувања.

Од аспект на расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка**¹² за третиот квартал од 2022 година, и натаму се забележува реален годишен пад кај дел од компонентите на расположливиот доход (пензиите и платите), а продолжува и реалниот годишен пад кај кредитите на населението. Исто така, и натаму има пад кај увозот на стоки за широка потрошувачка. Од друга страна, по падот во претходниот квартал, во овој период раст е забележан кај домашното производство на потрошни добра, а продолжи и растот кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ, но поумерено. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹³, тој упатува на понеповолни согледувања за третиот квартал од 2022

Индикатори за движењето на личната потрошувачка (реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹¹ Во почетокот на март 2022 година беше донесен пакет од дваесет и шест мерки за заштита на животниот стандард и за ликвидност на компаниите. Меѓу останатото тој вклучува субвенции за пензионерите, директна парична помош за најранливите категории население, потоа мерки за субвенционирање на цената на електричната и топлинската енергија, продолжена примена на повластената стапка на ДДВ од 5% за електрична енергија до крајот на годината, намалување на стапката на ДДВ за основната храна и укинување на царинските стапки, ограничување на трговските маржи и забрана на извозот на одредени прехранбени производи, намалување на акцизата и ДДВ на енергентите и одложување на зелените давачки за деривати. За повеќе, види на следнава [врска](#). Исто така, со Одлуката за посебни услови за трговија на одделни стоки, донесена на 14 јуни 2022 година, беше определена највисоката трговска маржа на основните прехранбени производи во трговијата на големо и мало, којашто е со важност до 30 септември 2022 година. За повеќе, види на следнава [врска](#). На 20 септември 2022 година е одлучено сепак оваа мерка да се продолжи, односно да важи до крајот на годината. За повеќе види на следнава [врска](#). На 20 јули 2022 година беа донесени и две одлуки со кои е забранет извоз на огревно дрво, пелети и пченица и брашно и укината е царината за увоз на масло за јадење до крајот на годината. За повеќе види на следнава [врска](#). Исто така, на 11 август 2022 година беа донесени уште две одлуки, и тоа: Одлука за ограничување на извозот на одделни стоки, којашто ќе важи и за семе од сончоглед, вклучувајќи кршено или дробено со важност до 31 декември 2022 година и Одлука за посебни услови за трговија на одделни стоки, со која се определува највисоката трговска маржа, во висина од најмногу до 10%, како посебен услов во трговијата за следниве стоки: огревно дрво од даб, огревно дрво од бука и пелети за огрев со важност до 31 декември 2022 година. За повеќе види на следнава [врска](#). Исто така, на 30 август 2022 година е донесена Одлуката за времено укинување (до 31.12.2022 година) на царинската стапка од 20 проценти за млеко и павлака, неконцентрирани и без додаден шеќер или други материји за засладување со содржина на маснотија по маса што надминува 21 %, но не надминува 45 % и царинската стапка од 15% за млеко и павлака, неконцентрирани и без додаден шеќер со содржина на маснотија по маса што надминува 10%, но не надминува 45% во амбалажа, чијашто нето-маса не надминува 2,5 кг. Увозот на овие тарифни ознаки од земјите на ЦЕФТА и без царина, а од земјите членки на Европската Унија се врши со царинска стапка од 5%. За повеќе види на следнава [врска](#). На 9 септември 2022 година е донесена и Одлуката за одредување најмногу до 10% маржа за вршење трговија на пазарот на струја со важност до 15 април 2023 година. За повеќе види на следнава [врска](#). Исто така, на 28 септември 2022 година, Економско-енергетскиот совет донесе одлуки поврзани со обезбедувањето топлинска и електрична енергија. Притоа, во однос на топлинската енергија, донесена е одлука за почнување на постапката за издавање лиценца на ЕСМ за производство на топлинска енергија од регулиран пазар, согласно со член 6 од Законот за енергетика, со што ќе се овозможи ЕСМ целосно да го преземе работењето со топланите. Воедно, обезбедени се финансиски средства за потребните енергенти за топлинска енергија. Во однос на електричната енергија е одлучено дека: државата ќе субвенционира 80% од сметката за електрична енергија за 650 илјади домаќинства, а малите потрошувачи (компаниите и други правни субјекти со годишен промет од најмногу 2 милиона евра, или околу 70 илјади субјекти) ќе добијат субвенционирани електрична енергија по цена која е трипати пониска од берзанската; основните и средните училишта на територијата на целата држава ќе се снабдуваат на регулираниот пазар на електрична енергија; сите јавни и здравствени установи ќе бидат обезбедени со електрична енергија преку „ЕСМ продажба“ по поповолна цена од берзанската. За повеќе види на следнава [врска](#).

¹² Податоците за платите се заклучно со јули 2022 година, додека, пак, податоците за кредитите на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот јули – август 2022 година.

¹³ Согласно со анкетите на Европската комисија.

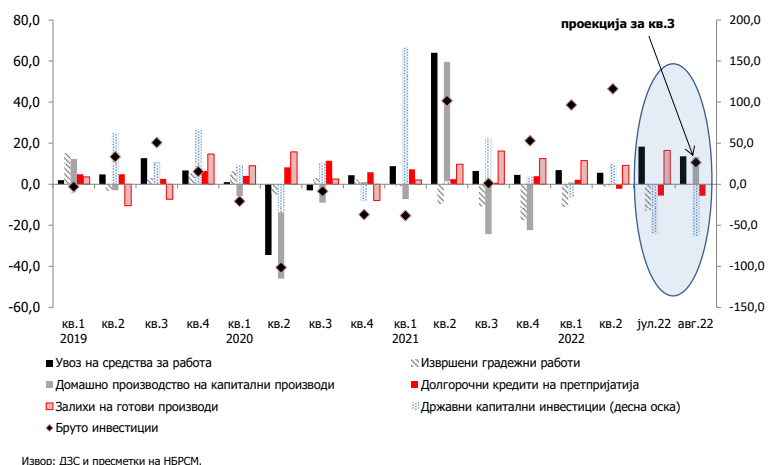
година во однос на претходниот квартал во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата. Показателот за довербата на потрошувачите исто така е понеповолен и во споредба со истиот период од 2021 година.

Во однос на високофреквентните податоци за **брuto-инвестициите**¹⁴, во периодот јули – август 2022 година се забележува висок пад кај државните капитални инвестиции, а пад бележи и вкупното индустриско производство. Исто така, продолжи и реалниот годишен пад кај долгорочните кредити на претпријатијата. И во јули 2022 година, градежништвото забележа реален годишен пад и тој се продлабочува. Од друга страна, увозот на средства за работа во периодот јули – август 2022 година забележа засилен раст, а малку повисок раст беше забележан и кај домашното производство на капитални производи. Исто така, во јули 2022 година засилен годишен раст имаше и кај залихите на готови производи. Што се однесува до показателите на доверба кај индустријата и градежништвото за третиот квартал од 2022 година, тие упатуваат на поповолни движења кај градежништвото, како и на малку поповолни движења кај индустријата во однос на претходниот квартал. Во споредба со истиот период од 2021 година, показателот за доверба кај индустријата е поповолен, додека кај градежништвото се забележуваат понеповолни оценки.

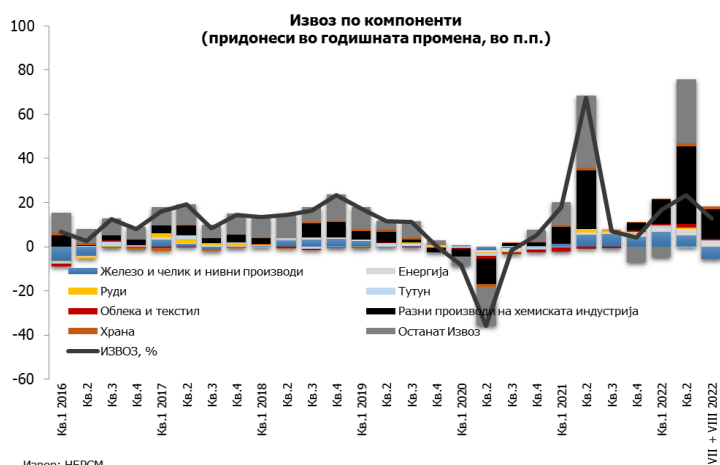
Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот јули – август 2022 година упатуваат на проширување на дефицитот на годишна основа, при малку повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за периодот јули – август 2022 година упатуваат на реален годишен пад на **јавната потрошувачка** во третиот квартал од годината, во услови на пад кај сите нејзини главни категории.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

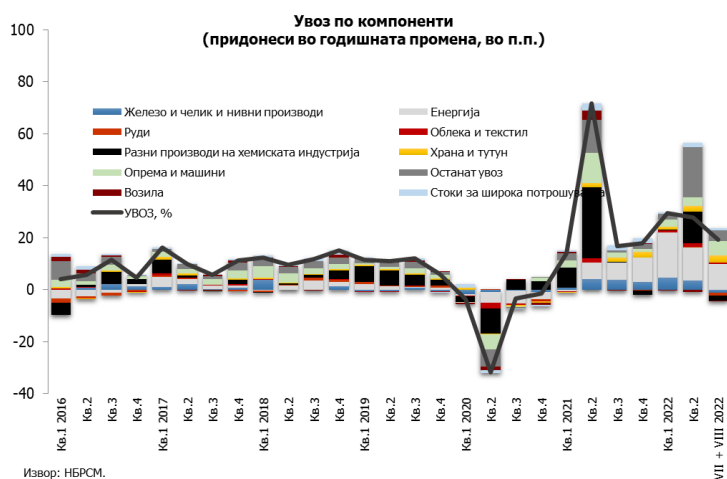
¹⁴ Податоците за извршените градежни работи и залихи на готови производи се заклучно со јули 2022 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот јули – август 2022 година.

Дефицитот во размената на стоки со странство во периодот јули – август 2022 година се зголеми за 35,7% на годишна основа, при повисок раст на увозот, во споредба со растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена е повисока за 16,5% во однос на истиот период од претходната година, под влијание на растот на двете компоненти.

Во периодот јули – август 2022 година, извозот на стоки оствари раст од 12,7% на годишна основа. Главен придонес за позитивните остварувања на извозот во овој период има извозот на компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија. Исто влијание има и извозот на енергија и храна, но нивниот придонес е значително понизок. Од друга страна, кај извозот на железо и челик е забележан пад во овој период.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во јули и август 2022 година се повисоки од очекуваните, главно како резултат на нагорните отстапувања кај останатиот извоз (вклучително и извозот на капацитетите во странска сопственост од автомобилската индустрија). Од друга страна, надолни отстапувања бележи извозот на железо и челик. Движењата кај останатите извозни категории се во рамките на очекувањата според априлската проекција.

Увозот на стоки во јули – август 2022 година забележа раст од 19,2% на годишна основа, при што најголем придонес за ваквите остварувања има увозот на енергија, под влијание на високите увозни цени. Позитивен придонес врз растот имаат и увозот на опрема и машини, останатиот увоз, како и увозот на храна. Од друга страна, пад на годишна основа беше забележан кај суровинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост, кај увозот на железо и челик, како и увозот на руди.

Остварувањата кај увозот на стоки во јули и август 2022 година исто така се повисоки од очекувањата за третиот квартал според

априлската проекција. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај останатиот увоз (вклучително и увозот на странските компании од автомобилската индустрија), увозот на енергија, како и увозот на опрема и машини. Од друга страна, надолни отстапувања бележат увозот на железо и челик и увозот на руди.

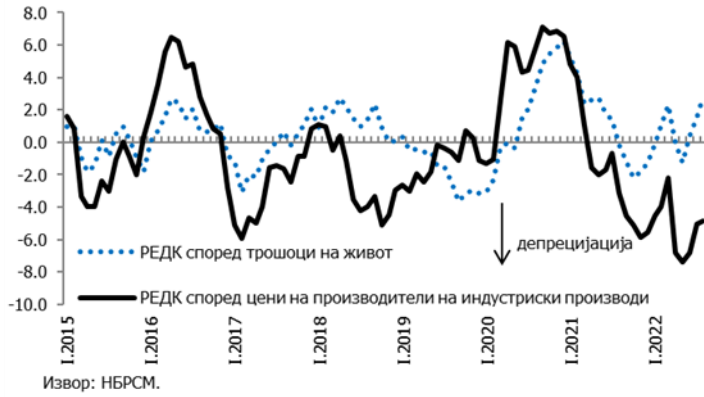
Остварувањата кај трговскиот дефицит во текот на јули и август 2022 година упатуваат на повисок дефицит во однос на очекувањата за третото тримесечје според априлската проекција.

Во август 2022 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа апрецијација од 2,8%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација од 4,8%. Имено, релативните трошоци на живот бележат раст од 2,6%, а релативните цени на индустриски производи пад од 5% на годишна основа. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 0,2%, што во најголем дел е резултат на депрецијација на турската лира во однос на домашната валута.

РЕДК

годишна стапка на промена, во %

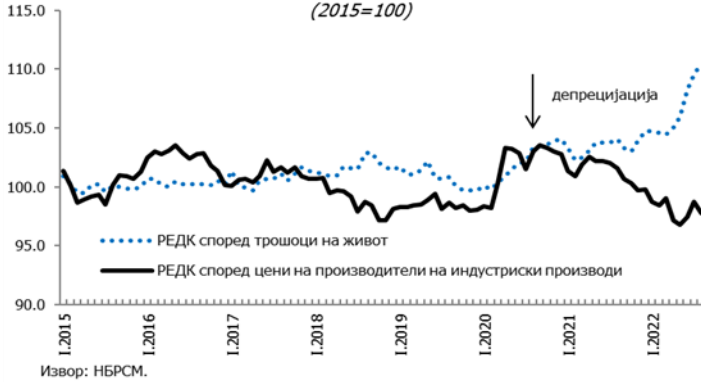
НЕДК и релативни цени

годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи

(2015=100)

РЕДК, без примарни производи

годишна стапка на промена, во %

Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарни производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во август 2022 година забележа апрецијација од 6,2%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 3,8%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа раст од 2,1%, додека релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа пад од 7,5%. Од друга страна, НЕДК бележи апрецијација од 4%, во најголем дел како резултат на депрецијација на турската лира во однос на денарот.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

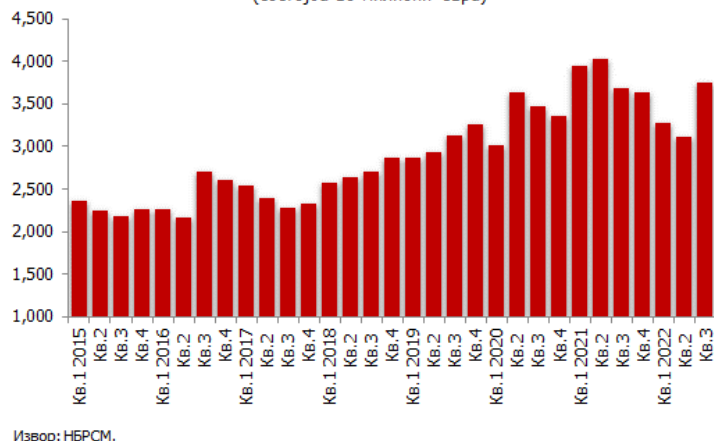

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.7 – 30.9.2022 година изнесува 559 милиони евра, што претставува зголемување за 35,8% на годишна основа, при посилен раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 32,3% и 17,9%, соодветно).

Движења на менувачки пазар

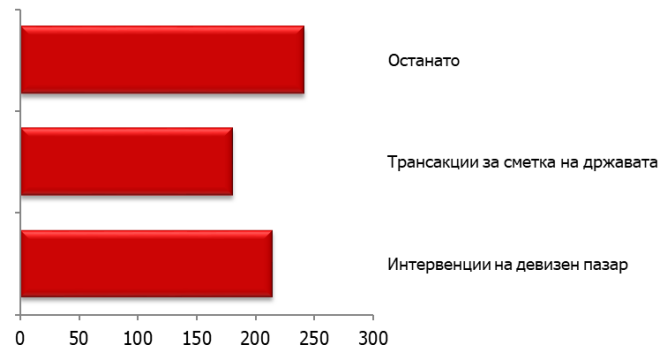
Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

Состојбата на бруто девизните резерви на 30.9.2022 година изнесува 3.753,8 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, промената на девизните резерви главно произлегува од операциите за управување со девизните резерви, интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, како и од и трансакциите за сметка на државата¹⁵.

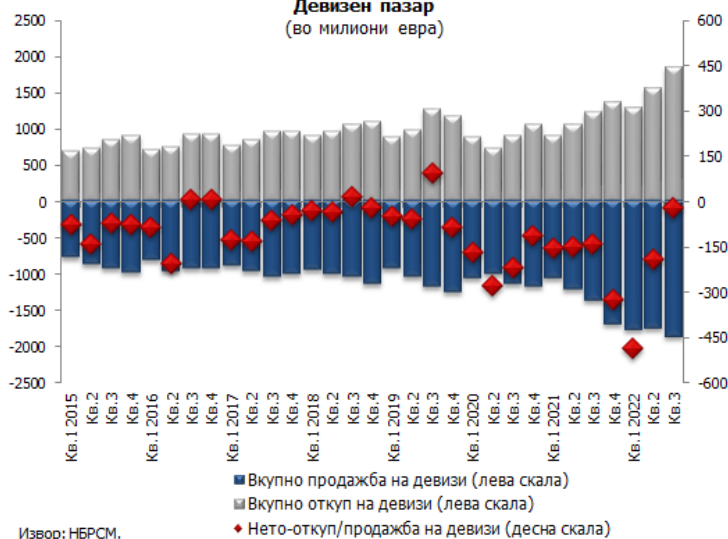
¹⁵ На 29.9.2022 година, на германскиот пазар беше издадена обврзница („Namensschuldverschreibungen“ – NSV) во износ од 250 милиони евра со рок на достасување од 3 години и каматна стапка за 6-месечен ЕУРИБОР + маржа од 3,75%.

Фактори на промена на девизните резерви во Кв.3 2022 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

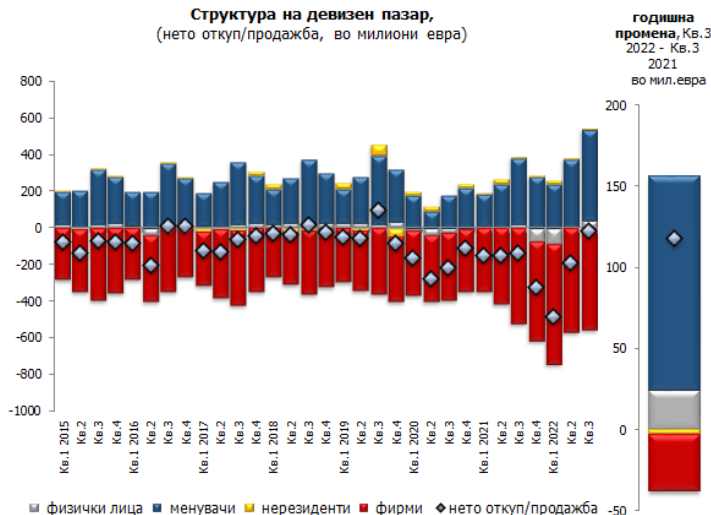
Девизен пазар (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Во третиот квартал од 2022 година, на девизниот пазар на банките е остварена пониска нето-продажба на девизи во споредба со истиот период од минатата година, при повисок раст кај понудата во однос на растот на побарувачката на девизи.

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

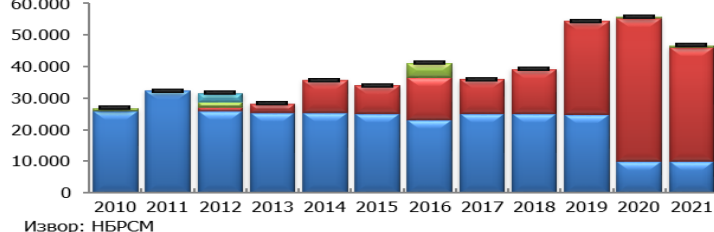
Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од високата нето-продажба кај фирмите, што во значителен дел е надоместено со остварениот висок нето-откуп кај менувачите.

Монетарни инструменти
(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на август забележа умерено зголемување во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемениот износ на средствата на банките пласирани во депозити кај Народната банка, при умерено зголемување и на пласманите во благајнички записи¹⁶. Нивото на монетарните инструменти на крајот на август е малку повисоко во споредба со проектираното ниво за крајот на третиот квартал на 2022 година¹⁷, додека нето девизната активна на Народната банка и вкупните депозити на државата се под проектираното ниво.

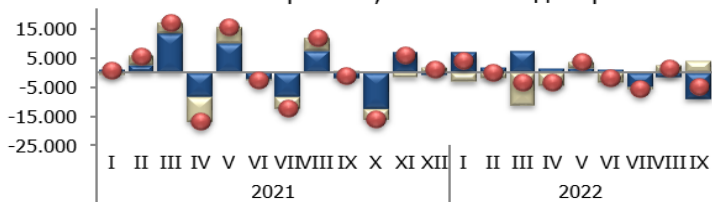
Примарните пари во август забележаа месечно зголемување, како резултат на зголемувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при раст и на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари е малку повисока во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2022 година.

¹⁶ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 10 август 2022 година, беа понудени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, а беа продадени благајнички записи во износ од 7.105 милиони денари, со каматна стапка од 2,5% и рок на достасување од 35 дена.

¹⁷ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

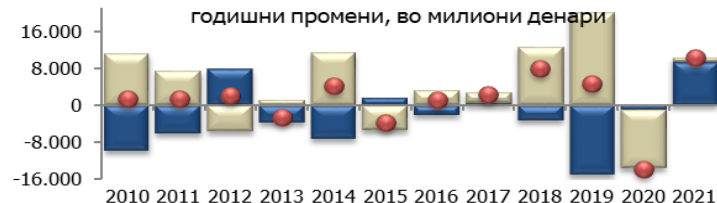
Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

■ Автономни фактори, нето
■ Монетарни инструменти, нето
● Сметки на банки кои имаат обврска за ЗР

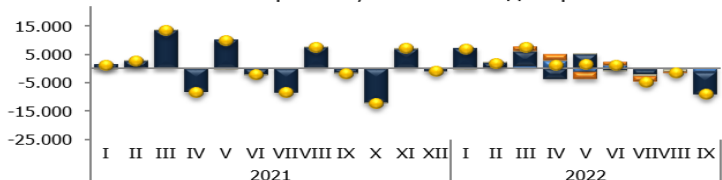
годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

■ Благајнички записи
■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена
● Мон. инструменти, нето

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

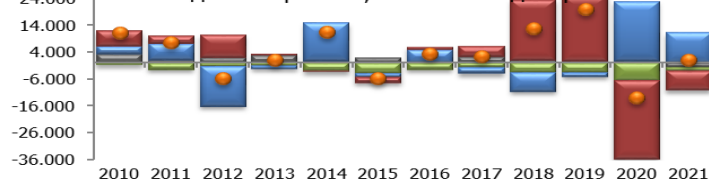
Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Готови пари во оптек
■ Трансакции на држава
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

годишни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Готови пари во оптек
■ Трансакции на држава
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

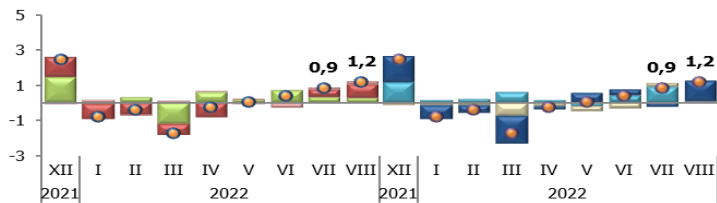
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста¹⁸ на банкарскиот систем во септември се намали. Исто така, намалување на ликвидноста се забележува и на збирна основа, гледано од почетокот на годината.** Притоа, од почетокот на годината досега автономните фактори придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем, што во најголем дел беше резултат на девизните интервенции на Народната банка и трансакциите на државата, при помал позитивен придонес на готовите пари во оптек. Од друга страна, монетарните инструменти придонесоа за создавање ликвидност во банкарскиот систем за периодот јануари – септември, при што во најголем дел промената произлегува од намалувањето на пласманите на банките во депозити преку ноќ, а во помал дел и од понискиот износ на пласманите во благајнички записи.

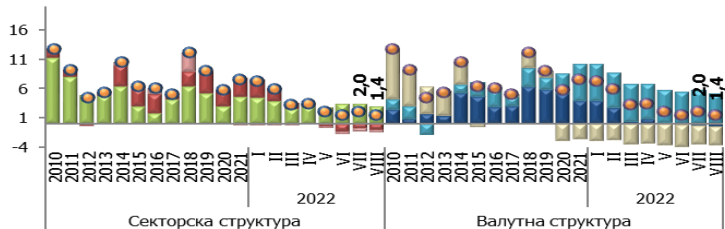
¹⁸ Податоците се однесуваат на ликвидните средства на банките во денари на сметките во Народната банка.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

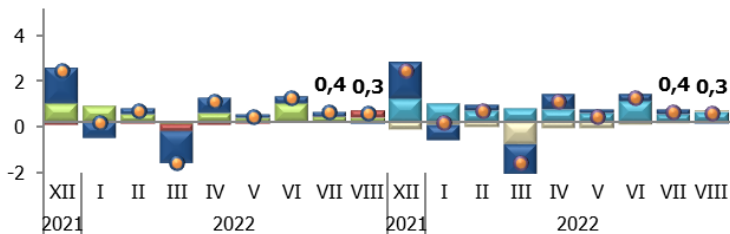
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁹ во финансискиот систем во август 2022 година забележаа месечно зголемување од 1,2%, по растот од 0,9% во претходниот месец. Од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од позитивниот придонес на депозитите на претпријатијата, при помал позитивен придонес од домаќинствата и останатите сектори. Од валутен аспект, зголемувањето во најголем дел произлегува од депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари), при умерен пад на депозитите во странска валута. Прирастот на вкупните депозити во периодот јули – август засега е во рамките на очекуваното зголемување за третиот квартал од годината, според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во август 2022 година изнесува 1,4% и е поумерена во споредба со проектираната стапка за крајот на третиот квартал од 2022 година (од 4,7%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при мал годишен пад на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, растот е резултат на депозитите во странска валута, при умерен пад на денарските депозити (вклучително и депозитните пари).

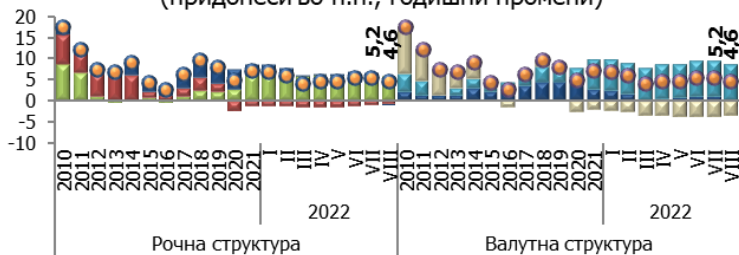
¹⁹ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

Депозитите на домаќинствата во август 2022 година остварија месечен раст од 0,3%, по растот од 0,4% во претходниот месец. Од валутен аспект, раст бележат девизните депозити, при умерен пад на депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). Од рочен аспект, растат и краткорочните и долгорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во август достигна 4,6%.**

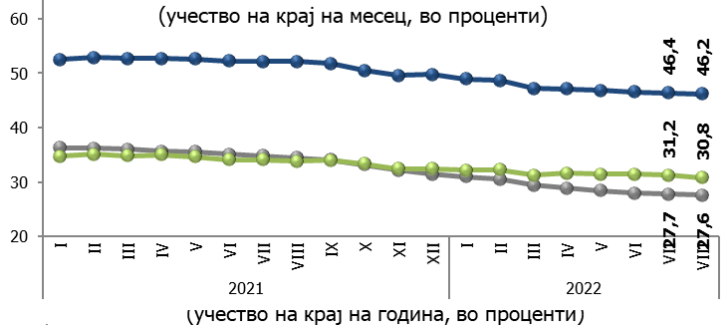
(придонеси во п.п, годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

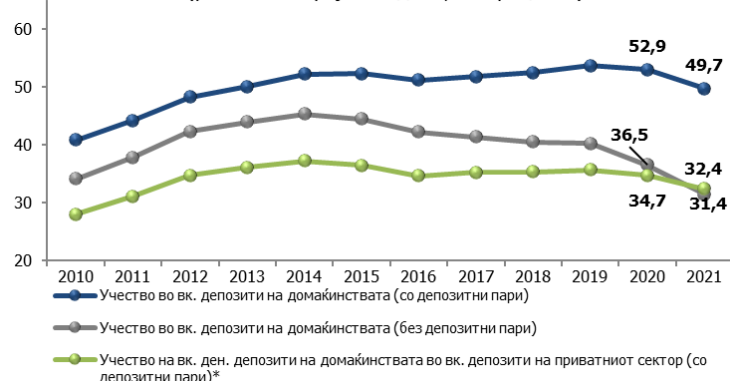
Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на август изнесува 46,2% (46,4% во претходниот месец).

(учество на крај на година, во проценти)

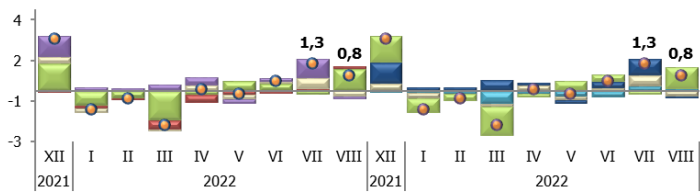
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

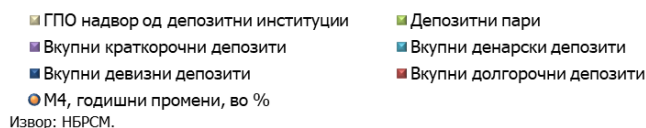
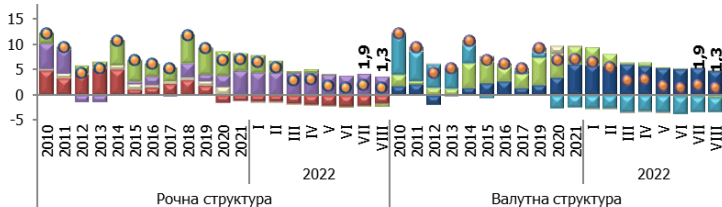

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

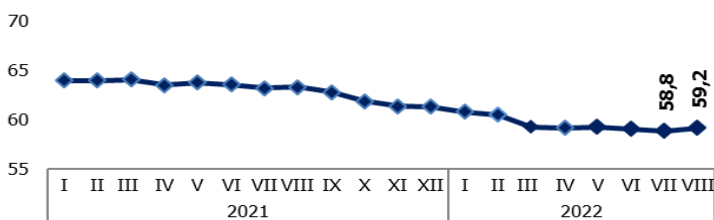

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во август 2022 година оствари месечен раст од 0,8% (по раст од 1,3% во претходниот месец). Притоа, депозитните пари бележат раст, додека готовите пари во оптек умерен пад. Од аспект на рочната структура, растот произлегува од долгорочните депозити, при истовремен пад на краткорочните депозити. Од валутен аспект, зголемување се забележува кај депозитите во домашна валута, при пад кај депозитите во странска валута.

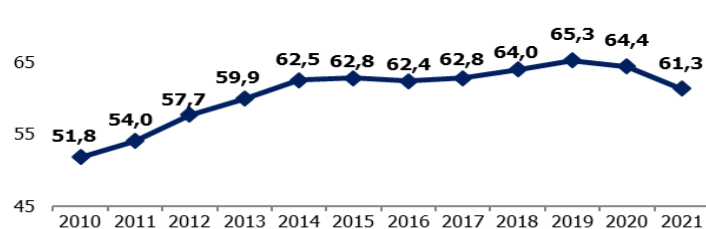
На годишна основа, паричната маса во август 2022 година е повисока за 1,3%, при проектиран годишен раст од 4,0% за третиот квартал од 2022 година.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

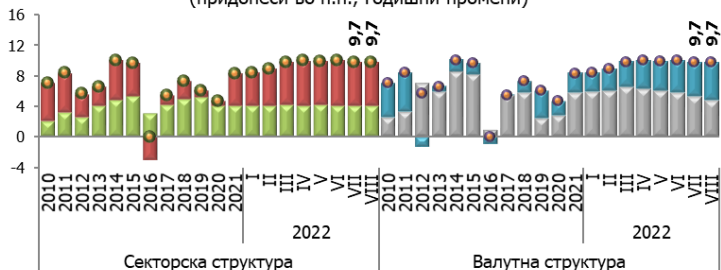
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на август изнесува 59,2% (58,8% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

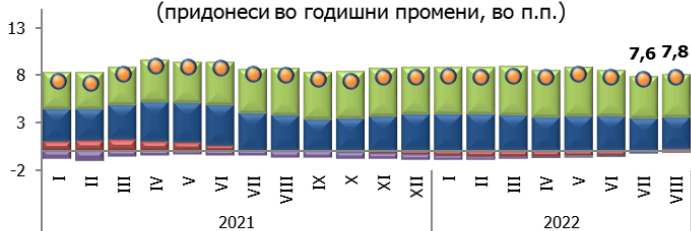
Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во август остварија месечен пад од 0,3%. Од секторски аспект, намалувањето е резултат на падот на кредитите на претпријатијата, при мал раст на кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, намалувањето е резултат на падот на кредитите во домашна валута, при мал позитивен придонес на кредитите во странска валута. Во периодот јули – август, вкупните кредити остварија раст во однос на крајот на вториот квартал, којшто засега е понизок од прирастот очекуван за третиот квартал на 2022 година, според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во август достигна 9,7%, при проектиран годишен раст од 8,8% за третиот квартал на 2022 година, според со априлската проекција. Од секторски аспект, растот произлегува од позитивниот придонес и на кредитите на претпријатијата и на кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, речиси подеднаков позитивен придонес имаат и кредитите во домашна и во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

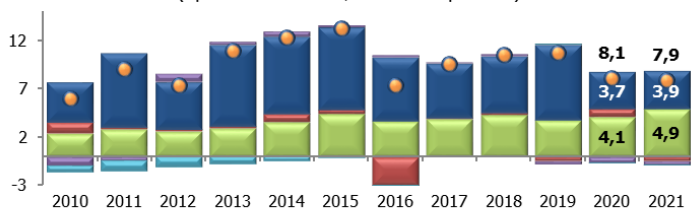
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

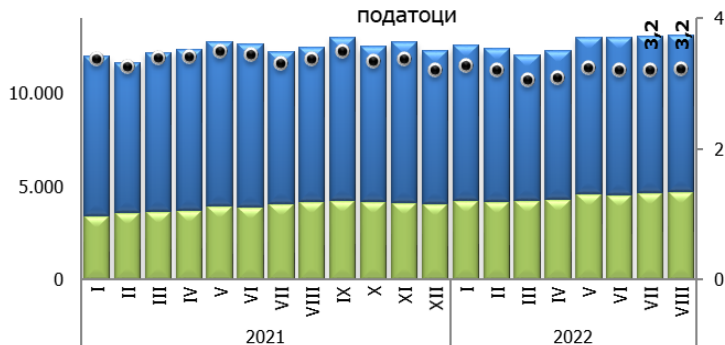

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²⁰ во август изнесува 7,8%, при што и натаму во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

²⁰ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања (секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

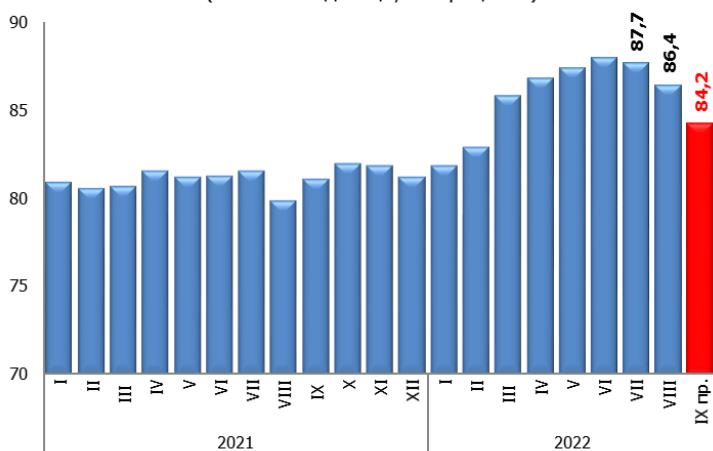
Годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

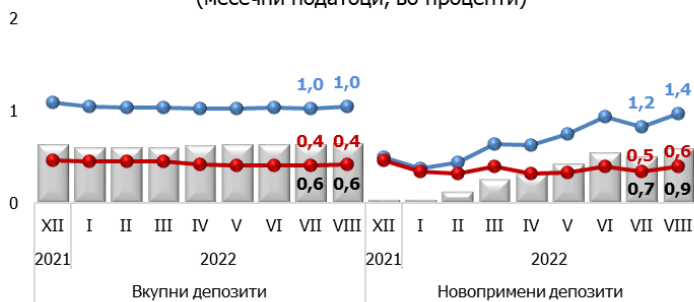
Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во август се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесуваше 3,2%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

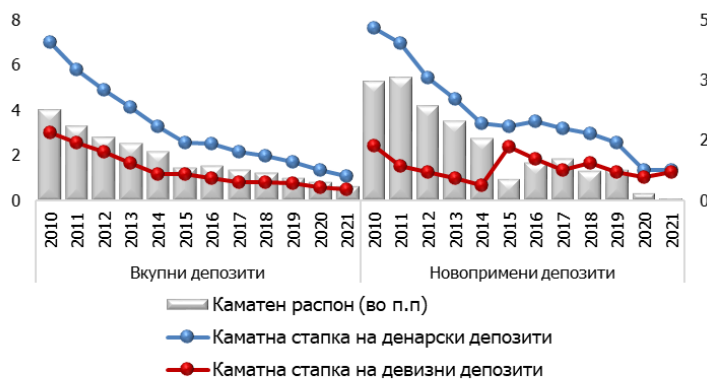
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во август изнесува 86,4%, што е повеќе во споредба со вредноста на овој показател проектирана за крајот на третиот квартал од 2022 година (84,2%), според априлската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

Во август 2022 година каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)²¹ се непроменети, при што каматниот распон се задржа на стабилно ниво од 0,6 п.п. Кај **новопримените вкупни депозити**²², каматниот распон забележа мало месечно проширување и изнесуваше 0,9 п.п., во услови на зголемени каматни стапки на новопримените денарски и девизни депозити за 0,2 п.п. и 0,1 п.п., соодветно.

(податоци со крај на година, во проценти)

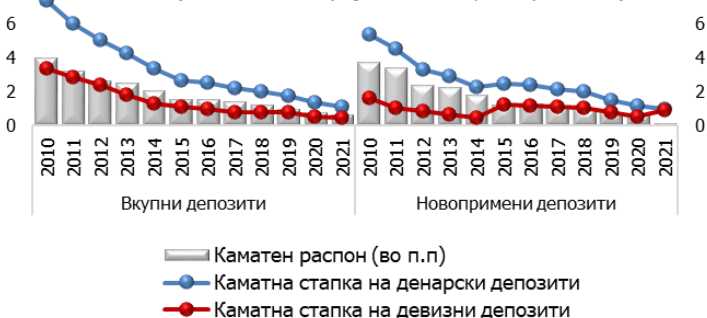
Извор: НБРСМ

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата
(месечни податоци, во проценти)

Кај **домаќинствата**, распонот меѓу каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити и понатаму изнесува 0,6 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** е непроменет на нивото од 0,9 п.п., во услови на мало нагорно придвижување на каматните стапки и на денарските и на девизните новопримени депозити за по 0,1 п.п., соодветно.

(податоци со крај на година, во проценти)

Извор: НБРСМ

²¹ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

²² Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

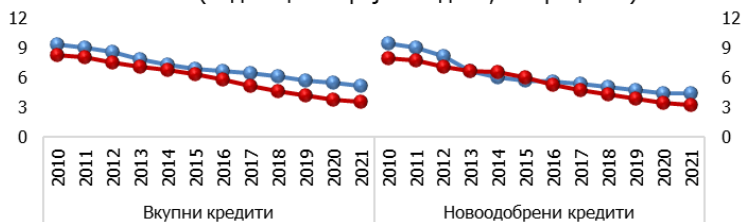
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Во август 2022 година, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и претпријатијата** не се променети во однос на претходниот месец и изнесуваат 5,1% и 3,5%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²³ промените во стапките се **минимални**, односно каматните стапки на претпријатијата се зголемени за 0,1 п.п. и изнесуваат 3,7%, додека каматните стапки за кредитите на домаќинствата се пониски за 0,1 п.п. и изнесуваат 4,5%.

(податоци со крај на година, во проценти)

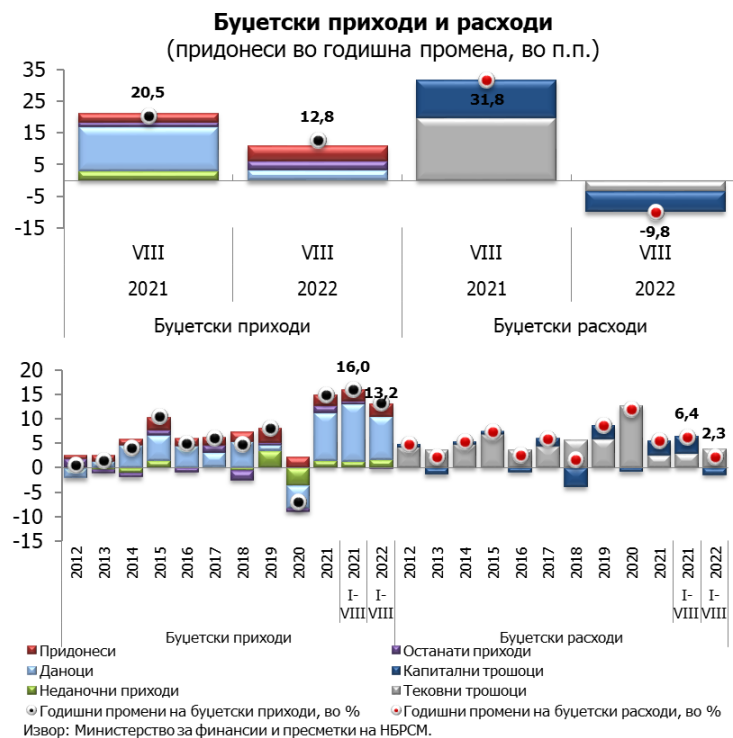
— Каматна стапка на кредити на домаќинства

— Каматна стапка на кредити на претпријатија

Извор: НБРСМ

²³ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Во август 2022 година, во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), на годишно ниво, вкупните буџетски приходи пораснаа за 12,8%, додека вкупните буџетски расходи се намалија за 9,8%. Порастот на буџетските приходи е резултат на растот кај сите категории (приходите од придонеси, даночните приходи, останатите приходи²⁴ и неданочните приходи забележаа позитивни придонеси од 4,9 п.п., 3,1 п.п., 2,9 п.п. и 0,1 п.п., соодветно). Притоа, даночните приходи во август забележаа раст од 5,2% на годишна основа, во најголем дел како резултат на зголемените приливи од данокот на добивка, персоналниот данок на доход, увозните давачки и ДДВ, при намалување на приходите од акцизи. Намалувањето на буџетските расходи во август 2022 година се должи на намалувањето на капиталните и тековните трошоци (најмногу поради пониските трансфери).

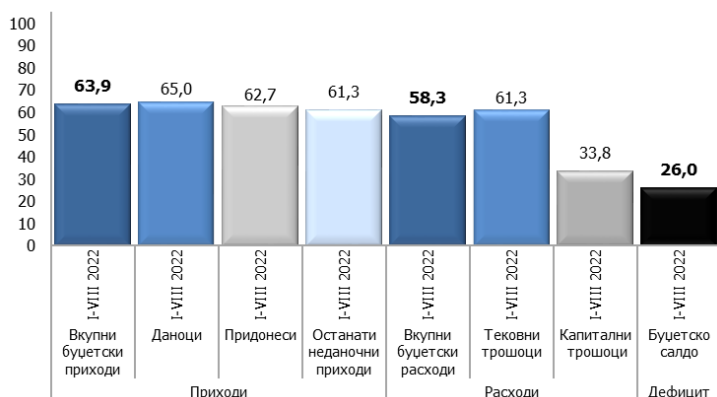
Во периодот јануари – август 2022 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 13,2% во споредба со истиот период од претходната година, во најголем дел под влијание на растот на даночните приходи. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 2,3%, што во целост е резултат на повисоките тековни трошоци, при намалување на капиталните трошоци.

²⁴ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории

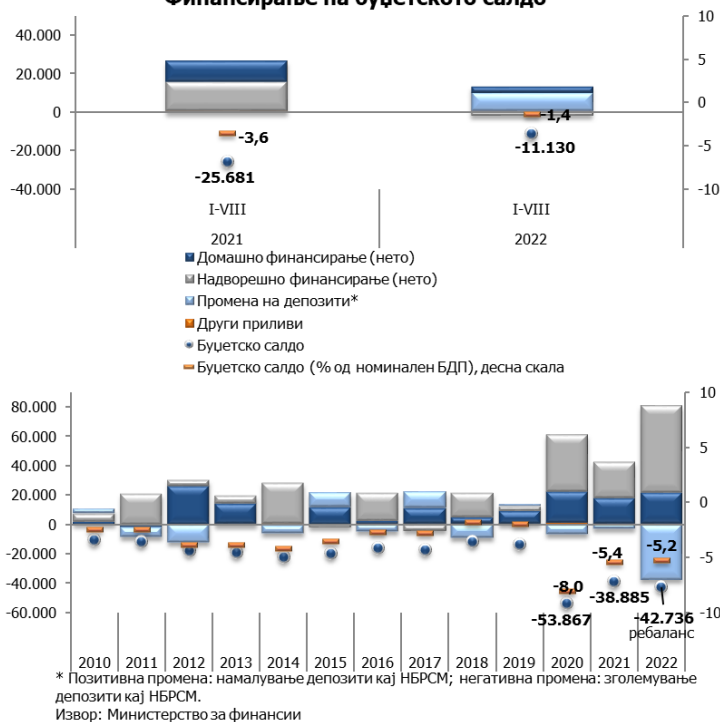
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишниот план

Во споредба со ребалансот на Буџетот²⁵ за 2022 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари – август 2022 година изнесуваат 63,9% и 58,3%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 11.130 милиони денари претставува 26% од планираниот дефицит за 2022 година.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

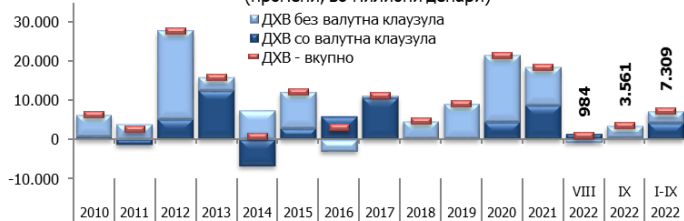
Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – август 2022 година во износ од 11.130 милиони денари (или 1,4% од БДП²⁶) во најголем дел беше финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и нето-задолжување на државата на домашниот пазар.

²⁵ На 19 јули 2022 година е усвоен ребалансот на буџетот за 2022 година („Службен весник на РСМ“ бр. 164 од 20.7.2022 година).

²⁶ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година се користат априлските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

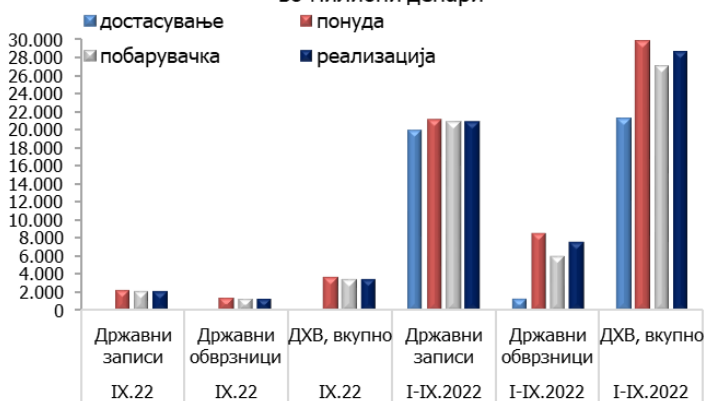

Извор: Министерство за финансии.

Во септември 2022 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁷ на примарниот пазар забележа раст на месечна основа за 3.561 милион денари и на крајот од месецот изнесуваше 153.618 милиони денари. Зголемувањето се должи на растот на дванаесетмесечните државни записи (без валутна клаузула) и на петнаесетгодишните државни обврзници (без и со валутна клаузула).

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

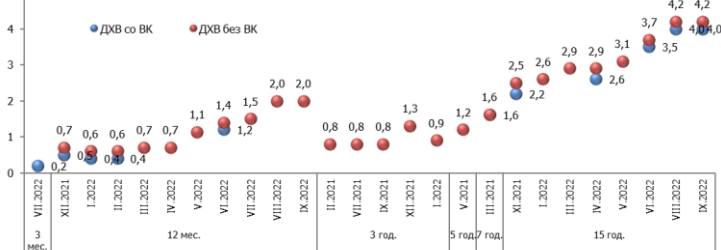

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во септември 2022 година беа со рочност од дванаесет месеци без валутна клаузула и петнаесет години (без и со валутна клаузула). Во септември 2022 година немаше достасување на претходно издадени државни хартии од вредност

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во септември 2022 година, на редовната аукција, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените хартии од вредност, односно на нивото од 2% кај дванаесетмесечните државни записи без валутна клаузула и на нивоата од 4% и 4,2% кај петнаесетгодишните државни обврзници, со и без валутна клаузула, соодветно.

²⁷ За 2022 година, според ребалансот на Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 22.035 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 168.344 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2019				2020				2021				2022				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јун.	јул.	авг.
	<i>реални годишни промени во %</i>																
Промет во трговија на мало*	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	10,0	7,6	6,7	4,3	2,1	4,6
Бруто приходи од ДДВ*	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	20,6	29,2	9,5	5,6	-2,0	12,5
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	2,8	5,9	9,7	4,9	6,9	-12,4	-3,6	-9,4	3,1	26,0	11,3	13,6	-2,8	-1,4	-5,9	-5,0	0,4
Домашно производство на потрошни добра	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-9,4	17,1	-5,6	5,1	2,2	-1,2	-1,6	0,0	4,6
Кредити на население*	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	3,2	-0,5	-5,6	-5,6	-7,0	-7,5
Просечна нето-плата*	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	0,7	0,0	-1,7	-3,1	-3,9	-
Приватни нето-трансфери*	-2,1	-4,5	5,6	2,2	-2,0	-38,0	-34,9	-10,2	9,5	66,5	55,5	14,2	9,8	24,6	18,9	-	-
Пензии*	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	-1,8	-3,3	-1,0	-3,7	-9,3	-9,7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2019				2020				2021				2022				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	јун.	јул.	авг.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>																
Увоз на средства за работа*	2,0	4,8	12,7	6,7	1,0	-34,5	-3,0	4,4	8,8	64,1	6,4	4,6	6,9	5,6	1,6	18,3	13,6
Извршени градежни работи**	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-17,5	-11,1	-1,2	4,3	-12,9	-
Домашно производство на капитални производи	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-7,3	59,6	-24,3	-22,3	0,9	3,3	7,0	-1,9	13,1
Државни капитални инвестиции*	-11,1	62,7	26,3	66,4	23,8	-34,4	26,0	-20,7	166,5	3,7	56,2	9,3	-16,4	25,0	-11,1	-60,2	-63,5
Директни инвестиции***	-11439,1	-2654,8	5520,0	-7211,3	4087,6	-2397,1	-5793,5	-9353,0	-9291,2	13337,4	1357,3	8371,4	7663,2	-5047,2	248,1	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	3,9	2,2	-2,2	-2,2	-5,6	-5,7
Залихи на готови производи	3,6	-10,5	-7,4	14,7	9,0	15,7	2,6	-8,0	2,0	9,7	16,1	12,4	11,5	9,2	8,2	16,4	-

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.